

*** nế u cho Đố i Cồ ghi nhố m tồ mố t chồ Cồ đố t theo lố i hìn h thán h , bao gồ m nghĩa phù Đố i và thán h phù Cồ thì trong các bỗ n Nôm càn g cồ càn g rố t ít khi gồ p mô hìn h cồ u tồ o y. Xồ a phồ n lố n ngồ i ta thồ ng dùn g lố i giồ tá, mồ n mố t chồ Hán đố ghi mố t tiồ ng Nôm đố ng âm hay có âm gân gũ. Khồ ng phồ i ngồ u nhiề n mà cách viồ t Cồ = đố i+cồ , tồ đố i n chồ Nôm cồ a viồ n Hán Nôm cũn g chồ mố i tìm đố c trong thồ Tú Xồ ng !

*** nế u cho Đố i Cồ là cách ghi mố t đố ng cồ song tiồ t (kiồ u nhồ LA ĐÁ= đá), hay có tồ hồ p phồ âm đố u (kiồ u nhồ BA LỐ I =blái >trái) thì hiồ n có quá ít tiồ n lố vồ trồ ng hồ p Đ...K... ! Trong kinh Phồ t thuyồ t ...có kồ húy đố i Trồ n, trên tồ ng sồ hồ n 100 lố n dùn g kiồ u chồ này cũn g chồ có mố t ví đồ Đ.. K....mà thồ : đố là cách dùn g ĐA Kồ //Cồ ? đố ghi tiồ ng GHE vồ i nghĩa là “nhồ u “.3/ ..

*** còn nế u cho Đố i Cồ là 2 chồ (mố t Hán Viồ t , mố t Nôm) đố ng nghĩa vồ i nhau thì tồ hồ p đố cũn g đã bồ nhiồ u ngồ i phồ n bác , nghi ngồ .

---Trong lúc đố cách phân tích thán h Đố i +(Cồ VIồ T) có thuồ n lố i hồ n nhiồ u. It nhố t --nhồ đồ i đây sồ thồ y --sồ có hai khồ nắ ng có thồ đồ a ra, ñ ng hồ nó .

GI THUYỒ TỒ I : CỒ VIỒ T = nồ c VIỒ Tồ hùn g mồ nh có vũ khí Cồ

1/ Giồ thuyồ t này, nhìn chung, khá quen thuồ c. Theo giồ thuyồ t này thì :

---Cồ VIồ T đố t theo mô hìn h cồ a LỒ C VIồ T , ÂU VIồ T , NAM VIồ T , MÂN VIồ T v.v. ---Còn chồ Đố i là thề m vào sau đố nhồ n mồ nh : Cồ VIồ T > Đố i Cồ VIồ T là mố t sồ sáng tồ o thuồ c cùn g mố t kiồ u nhồ ĐÔNG Á > Đố i ĐÔNG Á trong chiồ n tranh thồ giồ i lố n thồ 2 vồ a qua. Cách sáng tồ o này xồ a nay khá phồ biồ n, trong tồ ngồ thồ ng cũn g nhồ trong danh tồ riề ng . Trong cuồ n Tồ Hồ I có thồ đồ n :

*** nhồ ng ví đồ nhồ : bồ t kín h // đố i bồ t kín h; đầ sồ // đố i đầ sồ , hòa thồ ng//đố i hòa thồ ng ...

*** rồ t nhiồ u tên chồ các chồ c vồ nhồ :nguyên soái // đố i nguyên soái, tồ đồ // đố i tồ đồ , tồ mã // đố i tồ mã ...

*** và cồ nhồ ng danh tồ riề ng nhồ : Nhồ c Chi //Đố i Nhồ c Chi (quồ c danh ổ Tây vồ c), Cô Đồ ng // Đố i Cô Đồ ng (đầ a danh ổ Giang Tây), Kim Xuyề n//Đố i Kim Xuyề n (tên sông ổ Tồ Xuyề n), Thanh hà //Đố i Thanh hà (tên sông ổ Hà Bồ c) v.v.

2/ Nhồ ng chúng ta hiồ n có mố t sồ cồ liồ u khá quan trồ ng : nhồ cách gồ i Cồ VIồ T trong 2 câu đố i cồ , trong Viồ t sồ ... tồ tồ ca , hay cách gồ i tồ t Cồ VIồ T thán h Cồ trong Cồ KINH ,Cồ ĐỒ v.v. (đồ n theo bài cồ a Nguyồ n Anh Huy /4/).Vồ vồ y chúng ta nề xoáy sầ thề m vào tên gồ i Cồ VIồ T này.

---Nhóm tôi nghiên cứu về u biết, trước nay giới nghiên cứu thường nêu 2 cách hiểu chính :

***Cổ VIET = nước Việt tồn tại ;

***Cổ VIET = nước Việt theo Phật giáo ;

---Có lẽ, nếu chúng ta nghiên cứu mà xét, thì ít nhất cách hiểu nào cũng đều có thể gọi là đúng :

*** Phần bác học kinh điển Nôm và tiếng Hán thì không nên, hay để tính từ trước danh từ là sai ngữ pháp thì có thể tìm cái lỗi và những ví dụ đã có từ lâu như BỎ CÁI ĐỂ I VIỆT NG , NHANH TRÍ , YÊU THƯƠNG hay khả năng tạo ra trước mặt như NHẬT KINH , VÔ HÓA ...

*** Còn phần bác học Cổ trong Cổ ĐÀM là một tiếng gọi ai lại, nói từ từ Gautama, không thể để từ trước chữ VIET thì cũng có thể phần bác học và bằng cách đơn giản ra những kinh điển u hiện có như ION HÓA hay GA PHỐ , KÍP TRƯỜNG NGv.v.

---Nhưng dù sao, cũng chưa cách hiểu nào trên đây được mọi người hoàn toàn nhất trí. Do vậy, Nguyễn Anh Huy mới đề xuất thêm một cách hiểu thứ ba /4/ :

Cổ VIET = nước Việt hùng mạnh có vũ khí Cổ (Cổ là cây giáo)

Nên chăng là dành ưu tiên cho cách hiểu mới này?. Bởi vì, với cách hiểu này, Cổ VIET không những tránh được các sự phân bác trên kia mà lại còn :

***vừa hợp với thời đại : theo Nam Hải di nhân, Đinh Bộ Lĩnh có gọi là, vậy thời đại nữ thần đã chuyển sang thời đại gọi là giáo ;

***vừa có sự ăn khớp với tinh thần thơ văn võ, tinh thần hào trong các tên gọi VIỆT NG , ĐỂ I THƯƠNG MINH HOÀNG ĐỂ ;

***vừa có sự ăn khớp với cấu trúc của tên gọi LỤC VIET xa xưa. Xin so sánh

+++ LỤC VIET=vùng Việt có sự thịnh vượng quý hiếm : có ruộng LỤC trồng lúa nước ? /hay có chim LỤC thường trú đông ? /;

+++ Cổ VIET =vùng Việt hùng mạnh có vũ khí mới gọi là Cổ .

GI THUYẾT II : CỐ VIET = đồng 2 âm tiết của VIET

Chúng tôi cũng xin giới thiệu thêm một giả thuyết : phần chẳng, khoảng giữa khoảng 10, ở vùng quê huyện Đình Bộ Lĩnh, chữ VIET còn được đọc thành Ku / WET nên ĐỂ I + VIET mới được ghi

thành Đ I + C / VI T ? Gi thuy t này đ a trên lịch s di n bi n c a ngôn ng nên , đáng lí ra , ph i trình bày theo phong cách ngôn ng h c. Nh ng đ tránh quá r c r i nên chúng tôi ch xin ch n vài đi m quan tr ng nh t , và g ng vi t ra m t cách ph thông , đ n gi n nh t

1/ Ch VI T , cũng nh các ch VI (v i nghĩa là “bao vây “) , VINH (nh trong “vinh quang”), V NG (ch “ v ng khí sáng xung quanh m t trắng m t tr i “)v.v., theo gi i Hán h c , đ u thu c thanh m u VÂN. Vào kho ng Đ ng T ng, thanh m u VÂN đã tách ra kh i thanh m u H P . H P x a có ph âm G (đ c theo Qu c ng), còn VÂN thì có m t âm H hút vào. (5)

---Theo th ng kê s b c a chúng tôi :

*** có kho ng 10 tr ng h p VÂN thu c khai kh u (không đ ng tr c W, không đ c tròn môi) nên t m ghi là H ;

*** và kho ng 70 tr ng h p thu c h p kh u (đ c tròn môi và đ ng tr c v n m đ u b ng W) nên t m ghi là Hu(W) .

---V i qui c nh trên , có th nói i giai đ an ti ng Hán trung c :

***VI T có phát âm là HuWET ; VI // VÂY có phát âm là HuWI // . HuWEI

***Nh ng ph âm Hu hút vào và tròn môi c a thanh m u VÂN , theo S.A. Starostin , r t linh đ ng , có khi r ng h n (6).Khi đó chúng ta ch còn i WET , WI // WEI và chúng s đ n đ n VI T, VI // VÂY.

Chuy n b âm đ u , ch gi i i ph n sau nh v y đ n sau th k 17 v n còn , ví d ML I b M còn L I , TLÍU TLO b T còn i LÍU LO. Và hi n nay v n th , ví du vay BLEU mà b B, ch gi i i L trong XANH L . V y chuy n HuWET đ a đ n VI T, HuWI //HuWEI đ a đ n VI //VÂY là chuy n c a m t truy n th ng đã kéo dài h n 1.000 năm.

---Nh ng Hu cũng có tr ng h p không r ng , i chuy n thành Ku ,nh tr ng h p VÂY đ a đ n QUÂY. Tr ng h p V NG//V NG cũng v y :chúng đ a đ n QU NG nh trong câu t c ng QU NG H N TÁN M A..Rõ ràng đã có quá trình KuWEI >KuEI, KuW NG >Ku NG , xóa b y u t --W-- i gi a. Th k 17 ,A.D.Rhodes cũng cho th y MLÁC có th b L , còn MÁC. Và hi n nay chúng ta cũng còn th y có th vay CRÈME ,b --R--,còn KEM . V y chuy n s n sinh ra QUÂY, QU NG cũng đã đi theo m t truy n th ng có m t trên 10 th k .

2/ VI T cũng có tr ng h p chuy n t HuWET đ n KuWET , nh ng VI T không đ a đ n QUY T theo ki u c a VÂY//QUÂY , V NG// QU NG .Vì sao ?Đó là vì -- theo ngôn ng h c-- chúng ta đã có QUY T trong QU QUY T, n u VI T còn cho thêm QUY T n a thì gây thêm đ ng âm , tr ng i cho vi c giao ti p .

---Đ bù i ,KuWET sinh ra cách nói C VI T.Ti ng C là do ph âm tròn môi Ku- c a t

KuWET được âm tiết hóa mà thành (tức được tách riêng, ghi bằng 1 âm tiết)

---Cách làm này cũng giống như TRÔNG , TRÔNG thì k 17 có TL như ng x a KL, nên phải âm đầu K được ghi Nôm thành CÁ , thành C (TRÔNG > CÁ LUNG ở Kinh Phật thuyết ; TRÔNG > C LÔNG ở trên chuông ở Vĩnh Tế vùng Yên Phong). Hay giống như g ở đây ,S trong Stalin ,KH trong Khrusốp có h ở đã đưa đến hai âm tiết XÍT , KH trong cách phiên âm thành XÍT-ta-lin và KH-rút-s p . Hôm c ,đ g ở n của c s ng chúng ta h n n a , cũng có thể đến đến c chuyên phon âm C- trong CRÈME đã đưa đến tiếng CÀ trong cách nói CÀ REM mà Nguyễn Quang Sáng đã đưa vào trong tác phẩm “Vỡ như râu” của mình. Rõ ràng chuyên Ku (trong KuWET) thành C (trong C VI T) là một cách làm cũng đã trở thành một mô hình được tuân thủ suốt từ đời nhà Đinh đến nay.

---Còn số tên tiếng song song ,đồng thời cả 2 cách nói VI T và C VI T thì có gây phiền phức gì không ? Xin thưa rằng không ! Bởi vì :

*** Nhìn chung , chuyên một chữ gốc Hán mà có đến 2 cách đọc vẫn là chuyện bình thường.Hôm nay chúng ta lại còn có thói quen --còn phải biết đến tận ngày nay --là trong tiếng thuở Vi t ,vừa có thể nói CÃI NHÂY vừa có thể nói CÃI CÙ NHÂY, vừa có thể nói ĐI TH T , vừa có thể nói ĐI CÀ TH T v.v.

*** Mà ở Việt Nam ,lại biết một đồng đến âm thành một đồng song âm như vậy cũng thấy có cả ở tiếng gốc Hán : trong phần dịch Nôm bản kinh PHẬT THUYẾT chúng ta vừa gặp cả XÔNG , XA ,KÍNH , THUYẾT vừa gặp cả A XÔNG ,KH XA , XÁ KÍNH , XÁ THUYẾT ;

***Vấn đề có khác gì vừa nói cả VI T , vừa nói cả C VI T !

3/ CHÚ THÍCH THÊM :

---Nếu so sánh XA với KH XA , XÔNG với A XÔNG , KÍNH với XÁ KÍNH , THUYẾT với XÁ THUYẾT chúng ta thấy ở đâu tiếng âm tiết cũng chỉ có giá trị ngữ âm : KH ở ng với KH // KHa //KHu ... ; XÁ ở ng với S //Sa //Su... (S được X theo B ở c b và qu ở c t) ; còn A ở ng với một âm tiết thanh h u ?A // ?UNếu so với cả tiếng bản địa thì cũng vậy : VUI lúc ghi BÔI ,lúc ghi T BÔI ,thêm T chỉ là để phần như âm tiết TA có trong cách đọc cả TA PUI hiện còn giữ ở R ở c V ở y C ở trong C VI T chỉ có giá trị ngữ âm như KH , như A , như XÁ như T vừa nói ở trên.

Giới thích rằng C có ý nghĩa này , ý nghĩa n

chính là chuyên tìm hiểu, phong đoán của đời sau.

---Chúng ta đã thấy như đồng song tiết được cả u t o giống như ki u C VI T như có vẻ ngữ âm không giống . Nếu nay muốn có những tiếng lờ mờ lên nghe gần gũi hơn thì nên dùng những ví dụ như :

*** CÙ BỐ T CÙ BỐ cùng nghĩa với VỐ T VỐ . VỐ âm xin so sánh CÙ BỐ T với VỐ T ; CÙ BỐ với VỐ .

*** Hay so sánh CÙ BÙNG với VỐ NG(trong CỐ U VỐ NG) .

+++ CÙ BÙNG có ố trong tồ c ngố “ SỐ CÙ BÙNG ố y thùng mà đố ng “ . SỐ trong A.D.Rhodes có nghĩa là “cái mố ng “ .

+++ VỐ NG có ố trong tồ c ngố “MỐ NG đố ng VỐ NG tây “ .

VỐ NG với n xuố t phát tồ chố HỐ NG ,cùng mố t nghĩa như vố y ,ố trong tiế ng Hán . HỐ NG thuố c thanh mố u HỐ P ,với n phát âm là GWONG, như ng sau chố c cũng đã chuyố n thành KuWONG .So sánh chuyố n KuWONG (

4/ Nói tóm ố i , ý kiố n cố a chúng tôi là :

---Chố VỐ T gố c Hán , với n có vố ngố âm là HuWET.Nhố ng đố ố i tác đố ng cố a ố i nói năng trong xã hố i cố a ngố ố i bố n đố a , nó đã tách đôi đi theo 2 hố ố ng điố n biố n

khác nhau ,đố a đố n 2 kố t quố khác nhau :

***Mố t hố ố ng điố n biố n xố y ra chung với rố t nhiố u chố khác nố a là đố rố ng mố t phố âm hút vào và tròn môi ố đố u (phố âm Hu), chố còn ố u ố i bố phố n WET ố sau . Trố ố ng hố p này ta có cách đố c đố n âm là VỐ T.

***Mố t hố ố ng điố n biố n nố a , rố t cá biố t, là HuWET chuyố n thành KuWET, rố i phố âm Ku tách ra thành mố t âm tiế t riêng là CỐ , với n WET còn ố i với n đố c VỐ T. Trố ố ng hố p này ta có đố ng song âm là CỐ VỐ T .

--- Hai ố i nói VỐ T và CỐ VỐ T không ố ai trố nhau. Thố i Đinh BỐ Lĩnh chúng cùng song song tồ n tồ i . Bố p vì xung quanh chúng nó ngố ố i ta cũng đã có thói quen-- ố u đố n tồ n mãi ngày nay --là hay dùng như ng ố i nói nố c đôi như CÁI NGOẾO //CÁI CÙ NGOẾO hay như ví dố CÃI NHẬY //CÃI CÙ NHẬY đã đố n ố trên kia.

--- Chố c Đinh BỐ Lĩnh thích ố i nói 2 âm tiế t nên triố u đố ng ghi quố c hiố u là ĐỐ I CỐ VỐ T. Nhố ng lò gố ch trong vùng với n thích nói gố n nên với n ghi là ĐỐ I VỐ T .

--- Vố sau VỐ T càng ngày càng phố biố n , ố n át hố n CỐ VỐ T .

Tồ ĐỐ I CỐ VỐ T ố đố n CỐ VỐ T và đố n CỐ ...

Còn câu chuyố n vì sao sau khi cách đố c đố n âm là VỐ T đã đố c phố biố n với n có tài liố u ghi là

Cố VIệ T hay thố m chí còn ghi tồ t là Cố thì có thố giố i thích bắ ng 2 lí do nhố sau:

---cách việ t trong văn tồ bao giố cũng có tính cách bắ o thố , lầ u lầ i vồ t tích ã nh hắ ng lâu dài hắ n là cách đố c , cách phát âm ;

---và cách ghi cắ a xã hắ i không phắ i bao giố cũng là mắ t cách ghi đố n giố n ,100% nhố t luố t trong mắ i hoàn cắ nh .

1/Ví dồ vồ tính bắ o thố cắ a văn tồ :

---Nhố hiố n nay, ã phắ ng ngố miố n Bắ c chúng ta nói CON GIAI nhố ng trong Quố c ngố vồ n việ t CON TRAI ; còn trong chố Nôm TRAI vồ n việ t NAM+LAI hay BA+LAI .

Vồ y thì trắ c kia cũng thố : đồ u đã có đố ng đố n âm là VIệ T nhố ng lúc việ t ,các thố hắ con cháu vồ sau có khi vồ n dùng lầ i đố ng cắ song âm là Cố VIệ T hay thố m chí có khi giố lầ i chố còn mắ t âm tiể t Cố ã đồ u . Giố i tồ t tên riêng là mắ t truyề n thố ng .Đồ u thố kắ 20, thố i Đố ng Kinh nghĩa thố c ,sau khi đã đố c tân thố theo lầ i ngố i Việ t , đã làm quen vồ i nhố ng tên xa lầ nhố Mắ NH Đố C Tồ Cồ U hay nhố Lắ THOA, các lầ p nhà Nho chúng ta vồ n có thố nói đố n chố thuyể t cắ a các “ cắ Lắ ,cắ Mắ NH “, hoàn toàn theo mắ u cắ a Cố trong Cố ĐỐ , Cố KINH thuố trắ c !

---Chúng ta không nên chề trách cách ghi cắ a các nhà việ t sắ , các nhà làm câu đố i hoắ c làm thố đố i xắ a ..

2/ Ví dồ vồ cách ghi không đố n giố n , nhố t luố t 100% :

---Nhố trong cùng mắ t bắ n giố i âm kinh Phắ t thuyể tchố VUI khi ghi bắ ng BỒI

(ví dồ ã trang 13/a) , khi ghi bắ ng 2 chố Tồ và BỒI viể t rắ i nhau (ví dồ ã trang 46/a), khi ghi bắ ng cách cắ ng Tồ vồ i BỒI thành mắ t kí hiệ u ghé p (ví dồ ã trang 20/a) .

---Hoắ c nhố gắ n đây ,trong cùng mắ t thành phố , vồ a dùng cắ tên gắ i mắ i vồ a dùng cắ tên gắ i cũ : THÀNH PHố Hắ CHÍ MINH // SÀI-GỒN . Các báo SÀI GỒN TIể P THố , SÀI GỒN DOANH NHẮN sắ dĩ vồ n giố lầ i tên gắ i cũ chố c là vì muố n tồ ra tôn trố ng thói quen cắ a quố n chúng , tôn trố ng mắ t truyề n thố ng đã có tồ lâu đố i.

---Vồ y chố c thố kắ 15 cũng thố : rắ t có thố Ngồ Sĩ Liề n vồ a viể t Đố I VIệ T Sắ KÍ TOÀN THố vồ a vồ n tôn trố ng tên gắ i cũ Đố I Cố VIệ T , tuầ n theo truyề n thố ng cũ ,đố c bắ o toàn trong thố tồ chố cắ hay trong trí nhố cắ a dân gian.

3/ Và cũng tồ t nhiên ,đố ng trắ c các cách ghi cắ có khi đố i sau đố c lên không thố t hiệ u và ngố i ta thố ng đố a ra nhố ng cách giố i thích khác : đố là giố i thích theo cái giố i Ngôn ngố hắ c gắ i là tồ nguyên thông tồ c.

Chúng ta hiệ n chố a biệ t đầ u là cách giố i thíc đứ ng theo thố c tồ lố ch sồ , đầ u là cách giố i thíc theo tồ nguyê n thồ ng tồ c.Chúng ta đăn g cồ n phố i có mố t sồ dầ y công nghiê n cồ u nố a mố i mong đầ ra đầ c mố t ý kiệ n giố i đắ p thố c sồ chố c chố n.. Trố c mố t ,chố mố i dắ m xin nêu lên mố t sồ hố ng gố i ý ,đầ cùn g nhau suy nghĩ, cùn g nhau tỉ p tồ c tìm tòi mà thồ .

=====

1/Chúng tôi đầ nhố n đầ c bài và/ hoố c thố c a tỉ n sĩ Lê Thành Lân /Hà Nố i /, bác sĩ Nguyề n Anh Huy / Huố /, và Phan Văn Thồ ng , tồ ng biê n tồ p tồ p chí Văn hóa Nghố An / Vinh /. Chúng tôi xin thành thố tồ lòng biệ t tồ n .

2/Nhố ng cồ liệ u thồ ng kê sồ bồ này đầ u đầ đầ c in trong cuố n sách cồ a chúng tôi :Nguồ n gồ c và quá trình hìn h thành cách đầ c Hán Việ t , tái bồ n năm 2000.

3/ Xin xem Hoàn g Thồ Ngố : Chố Nôm và tỉ ng Việ t qua bồ n giố i âm Phố t thuyố t đầ i báo phồ mố u ân trồ ng kính -Hà Nố i ,1999.

4/ Xin xem Nguyề n Anh Huy :1)Cồ VIệ T chố không phố i Đầ I Cồ VIệ T -2)Lồ trình cồ a quố c hiệ u Cồ VIệ T

Bác sĩ Nguyề n Anh Huy đầ chú thíc đầ y đầ vồ công trình các tác giố đầ trố c , nên chúng tôi chố xin đầ n lố i tồ bài cồ a bác sĩ .

5/Theo nhà Hán hố c nố i tỉ ng S. A. Starostin , thanh mố u VÂN có phồ âm H- hút vào , phố i ghi bồ ng kí hiệ u khác H- bình thồ ng. Nhố ng đầ tỉ n cho các bồ n đầ c không cồ n đầ sâu vào ngồ âm lố ch sồ , chúng tôi chố ghi đầ i khái , không thêm đầ u mố c chố sồ hút vào đầ trên kí hiệ u h, hoố c tồ m không phân biệ t cách ghi U đầ c theo tỉ ng Việ t vồ i cách ghi U đầ c theo tỉ ng Pháp . Thay vì bồ ng ghi âm quố c tồ , chúng tôi tồ m dùng bồ ng chố cái Quố c ngồ in hoa. Thanh đầ u chúng tôi cũ ng xin tồ m gắ c , không ghi.

6/ Cũ ng theo S.A.Starostin, đầ thanh mố u VÂN , trố c vồ n có W , phồ âm rồ t linh đầ ng , có thồ khi giố khi không (Xin xem cuố n “ Phồ c nguyê n hồ thồ ng âm vồ tỉ ng Hán thồ i thồ ng cồ “-Bồ n tỉ ng Nga, Matxcố va , năm 1989.

=====